

Maciej Tarnawski

"Postępowanie karne i cywilne wobec osób zaburzonych psychicznie. Wybrane zagadnienia z psychiatrii, psychologii i seksuologii sądowej", pod red. Józefa K. Gierowskiego i Adama Szymusika, Kraków 1996 : [recenzja]

Palestra 40/7-8(463-464), 186-188

1996

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

■ ***Postępowanie karne i cywilne wobec osób zaburzonych psychicznie.***

Wybrane zagadnienia z psychiatrii, psychologii i seksuologii sądowej
pod redakcją Józefa K. Gierowskiego
i Adama Szymusika

Collegium Medicum UJ, Kraków 1996, ss. 332

Ukazanie się recenzowanej książki jest dużym wydarzeniem na polskim rynku wydawniczym. Pierwsze pytanie jakie należy postawić, to pytanie o charakter obszernego, liczącego bowiem 332 strony druku dzieła. Nie jest to na pewno podręcznik. Podkreślają to zresztą redaktorzy naukowci we wprowadzeniu, wskazując że podstawową wiedzę z zakresu psychiatrii, psychologii czy seksuologii sądowej można znaleźć w każdym niemal współczesnym podręczniku psychiatrii. Skoncentrowali się na dyscyplinach szeroko pojętej psychopatologii, a mianowicie psychiatrii, psychologii i seksuologii sądowej, czyniąc to z pełną świadomością i przekonaniem, skoro *de facto* te trzy dziedziny wiedzy niosą najwięcej problemów dla wymiaru sprawiedliwości. Nie można zapominać, że Autorzy są nad wyraz kompetentni w tej materii, wielokrotnie występując jako biegli sądowi, zaś ośrodek krakowski, kierowany przez prof. Adam Szymusika, w opinii powszechnej uznawany jest za wiodący w skali ogólnopolskiej.

Adresatami tej książki, w zamiarze Autorów, mają być zarówno prawnicy, jak i biegli sądowi z zakresu psychiatrii, psychologii czy seksuologii sądowej. To założenie jest ze wszech miar trafne, bowiem poziom wiedzy w omawianym zakresie (głównie u prawników) nasuwa wiele zastrzeżeń. Z książką tą powinni zapoznać się wszyscy, którzy mają do czynienia z szeroko pojętym wymiarem sprawiedliwości, choćby z tego powodu, by uzyskać rudymენტarną wiedzę z zakresu psychiatrii, psychologii czy seksuologii sądowej.

Oceniając niezwykle wysoko opracowanie ośrodka krakowskiego można mieć zastrzeżenia do t y t u ł u p r a c y. Autorzy swoją książkę zatytułowali: „Postępowanie karne i cywilne wobec osób zaburzonych psychicznie”. Pozwalam sobie wyrazić opinię, że tytuł ten jest, niestety, mylący. Postępowaniem karnym i cywilnym wobec wymienionych ludzi zajmują się jednostki wymiaru sprawiedliwości (sądy, prokuratury itd.). Natomiast psychiatra, psycholog czy seksuolog sądowy są jedynie uczestnikami tego postępowania, gdy organ wymiaru sprawiedliwości uzna to za konieczne

(por. głównie art. 176 k.p.k. oraz art. 183 k.p.k.). Recenzowana praca – poza wyjątkami takimi jak np. R. Jędrzejowskiej „Psychiatra, psycholog i seksuolog jako biegły w świetle przepisów polskiego prawa”, J. Heitzmana: „Konstrukcja opinii sądowo-psychiatrycznej”, J.K. Gierowskiego: „Przedmiot i zakres sądowej diagnozy psychologicznej”, czy A. Szymusika: „Opiniowanie sądowo-psychiatryczne” – pisana jest z pozycji biegłego, poświęcona jest opinii o w nich w przypadkach osób zaburzonych psychicznie. Byłoby – moim zdaniem – poprawniej gdyby z tego punktu widzenia zatytułować recenzowaną pracę.

Praca ma charakter zespolony, składa się na nią kilkadziesiąt samodzielnych monograficznych opracowań. Trzeba z uznaniem podkreślić, że Autorom udało się właściwie uzyskać kompletność w tym sensie, że omówili wszystkie najistotniejsze kwestie, z jakimi spotykają się, i dodajmy, borykają się dzisiejsze sądy i prokuratury. Są tam opracowania ogólne, jak chociażby wspomniane wyżej: R. Jędrzejowskiej, J. Heitzmana, J.K. Gierowskiego czy A. Szymusika, jak i bardzo szczegółowe, odnoszące się do analizy takich przykładowo zagadnień jak: upicie alkoholowe jako przedmiot ekspertyzy sądowo-psychiatrycznej (J. Heitzman), afekt fizjologiczny jako przedmiot sądowej ekspertyzy psychologicznej (J.K. Gierowski). Nie sposób zresztą w ramach krótkiej recenzji chociażby wymienić wszystkie zamieszczone w książce prace.

Szczególnego odnotowania wymaga, że Autorzy nie ograniczyli się do problematyki prawnokarnej. Bardzo bogata jest cywilnoprawna i prawnoopiekunicza. Na przykład prace S. Kołakowskiego dotyczące opiniowania w sprawach ubezwłasnowolnienia, w sprawach ważności testamentu, czy zdolności do zawarcia małżeństwa, są szczególnie cenne i przydatne dla praktyków.

Bardzo wartościowe są wywody z zakresu seksuologii, cechuje je duża oryginalność i nowatorstwo, tak ważne dla dziedziny wiedzy, która dopiero od paru lat – notabene z dużymi oporami – wkracza coraz częściej na sale sądowe (prace J.K. Gierowskiego, J. Godlewskiego, J. Heitzmana i A. Szymusika).

Do prac najbardziej cennych zaliczyć należy bez wątpienia opracowanie J.K. Gierowskiego, J. Heitzmana i K. Rutkowskiego na temat sieci społecznej jako przykładu nowoczesnego postępowania diagnostycznego w psychiatrii sądowej, które – można chyba tego oczekiwać – jest zaczątkiem jakiegoś większego opracowania, a także pracę J.K. Gierowskiego i A. Szymusika o deontologii w psychiatrii i psychologii sądowej. Problemy etyczno-deontologiczne w psychiatrii (i nie tylko) były w Polsce do niedawna traktowane nieco „po macoszemu”¹. Dobrze się stało, że Gierowski i Szymusik temat ten podjęli, szczegól-

nie wobec uchwalenia ustawy o ochronie zdrowia psychicznego. Szkoda, że ich opracowanie zostało umieszczone niejako w środkowej części książki. Jego miejsce powinno być – moim zdaniem – zaraz po wprowadzeniu.

Nie było zamiarem recenzenta omawianie szczegółowo wszystkich publikacji z recenzowanej książki. Generalnie należy stwierdzić, że praca pod redakcją J.K. Gierowskiego i A. Szymusika reprezentuje bardzo wysoki poziom i na pewno jest wielce przydatna zarówno dla biegłych sądowych jak i prawników, którzy dzięki niej mają szansę pogłębienia swej wiedzy.

Autorzy recenzowanej pracy mieli pełną świadomość, że nie byli w stanie omówić wszystkich zagadnień z jakimi spotykają się zarówno biegli sądowi, jak i prawnicy–praktycy. Jak piszą we Wprowadzeniu: „... trzeba będzie w najbliższym czasie poszerzyć i zaktualizować prezentowaną pracę – jesteśmy do tego przygotowani i mamy motywację”.

Postawa ta nastraja optymistycznie. Powstaje jednak pytanie, czy to nowe opracowanie, nieco przeredagowane, co do samej koncepcji nie powinno być przygotowane z udziałem prawników?

Maciej Tarnawski

Przypisy:

¹ Por. np. Maciej Tarnawski: *Prawne i etyczne problemy udziału biegłych psychiatrów i psychologów w postępowaniu sądowym* (w) pracy zbiorowej: *Etyczno-zawodowe problemy biegłego sądowego psychologa i psychiatry*, pod red. J. Stanika i Z. Majchrzyka, Katowice 1995, i cytowana tam literatura przedmiotu.